

GLOSA

Sindikat kulture in narave Slovenije

Dalmatinova ulica 4, 1000 Ljubljana

glosa@sindikat-zsss.si

<http://www.sindikat-glosa.si/sl/>

Tokratna poslanica sindikata kulture in narave osmega svečana je posebno svečana: ob izteku leta bodo Prešernove *Poezije*, neprecenljiv kamen v mozaiku naše kulture, dopolnile 180 let.

Tradicionalno pismo Sindikata Glosa ob slovenskem kulturnem prazniku » 180 let od natisa Poezij dr. Franceta Prešerna «

Spoštovane prijateljice jasne in jedre besede,
cenjeni ljubitelji lepega in všečnega,
drago prebivalstvo Republike Slovenije,
ki vam je še mar za lik in delo doktorja Prešerna!

Isočosemstošestinštiridesetega je dr. France Prešeren urbi et orbi podaril *Poezije*, knjigo, ki ni zgolj zbirka pesmi, marveč je srčni utrip naroda, ki je v dōbi negotovosti našel svoj glas, svojo samozavest in svojo prihodnost. V tistem davnem letu je izšla umetnina, ki je presegla svoj prostor in čas ter postala temelj slovenske kulturne zavesti, podstat slovenske literarne in prenekatere druge istovetnosti.

Poznavalci pravijo, da *Poezije* predstavljajo skrbno izbrane pesmi doktorja Prešerna, ki so izšle 15. grudna 1846, vendar z letnico 1847, v 1200 izvodih, natisnjenih v tiskarni Jožefa Blaznika. (Doktor Prešeren je v zbirko uvrstil tudi Zdravljico, katere sedma kitica je slovenska himna, a kot je bilo tedaj običajno, je moral zaprositi za cenzorski pregled, da bi dobil imprimatur, dovoljenje za natis. Dunajski cenzor za slovenska besedila, menda največji slavist vseh časov Franc vitez pl. Miklošič, se z objavo tretje kitice, ki udarja po sovražnikih in zatiralcih slovenske svobode ter poziva k uporabi in prostosti, ni strinjal, zato Zdravljica ni bila del *Poezij*.)

Doktor Prešeren je v *Poezijah* zapisal bolečino in upanje, ljubezen in upor, lepoto jezika in drznost misli. Njegove besede so most med posameznikom in narodom, med intimo in zgodovino. V njih utripa želja po ustvarjalni, osebni in narodovi svobodi, ki še danes ostaja ena naših najdragocenejših vrednot.

Njegove pesmi niso le del slovenske kulturne dediščine, s svojo univerzalno tematiko ljubezni, svobode, domoljubja in človekovega dostojanstva nagovarjajo tudi sodobnega človeka. Njegov jezik, ki je oblikoval temelje moderne slovenske književnosti, nas spremlja v šoli, kulturi in celo vsakdanjem razmišljanju o tem, kdo smo kot narod. Zapuščina doktorja Prešerna ostaja živa, ker v vsakem času najdemo nove pomene in navdih v njegovih verzih.

V spevih doktorja Prešerna šumi reka naših misli. V njegovih rimah se ziblje srce naroda in v njegovi besedi še vedno najdemo pogum, da smo to, kar smo — in sanjamo, kar še lahko postanemo. Včasih se nam zdi, da doktor Prešeren hodi z nami bolj tihotno, kot ga slišimo, a bolj močno, kot si priznamo. Njegova izrazna zakladnica ni zgolj učna snov ali zgodovinski spomin, je notranji glas, ki se oglašča v trenutkih, ko iščemo pogum, dostojanstvo ali preprosto lepoto svetá.

Ko se srečamo z njegovimi pesmimi, se ne srečamo le z besedami, marveč z občutkom, da nekdo razume naše dvome, naše iskanje in naše sanje. Doktor Prešeren je sopotnik slehernega časa, uči nas, da se je vredno boriti za svobodo, da je ljubezen ranam navkljub vredna tveganja in da ima človek svojo največjo moč takrat, ko ostane zvest samemu sebi.

Njegov duh ostaja živ v našem jeziku, kulturi in v tem, kako doživljamo lepoto. Ko beremo njegove stihe, se zavemo, da smo del zgodbe, ki se ni končala z njim, ampak se nadaljuje skozi nas.

Doktor Prešeren še danes vpliva na nas. Ne vsiljivo, ne glasno. Preprosto tako, da nas spominja, kako pomembno je imeti srce odprto, misli svobodne in besede, ki znajo tudi zdraviti.

Ob tej obletnici se ne spominjamo le Pesnika, temveč tudi moči literature. Uči nas, da je jezik več kot sredstvo sporazumevanja: je dom, ki ga nosimo s seboj; je prostor, kjer se rojevajo ideje; je svetloba, ki nas vodi skozi temne čase. Njegove *Poezije* nas opominjajo, da kultura ni okras, marveč podlaga, na kateri stoji skupnost.

Naj nas 180 let *Poezij* še posebej spodbudi k negovanju slovenskega jezika, podpiranju ustvarjalnosti in ohranjanju poguma, ki ga je doktor Prešeren tako neomajno izžareval. Naj nas njegova dediščina povezuje, navdihuje in opominja, da je prihodnost vedno v naših rokah — če jo le znamo misliti, čutiti, izgovoriti. Kot je izrekel nekdanji Glosin sindikalni zaupnik v Mestnem gledališču ljubljanskem, dramski igralec Gašper Tič, na 4. Skupščini Sindikata Glosa 24. malega travna 2013: »Ne ukvarjamo se samo z življenjem človeka, ampak z življenjem naroda!«

Doktorja Prešerna misli so iskrive in še vedno žive. Kaj bi porekel o današnji domači in svetovni krizi? V svojem času je živel med družbenimi napetostmi, narodnim prebujanjem, cenzuro, osebnimi stiskami, občutkom, da svet zaide s poti ... Veliko tega bi prepoznal tudi danes in če bi govoril v duhu svojih del, bi gotovo izpostavil tri stvari, saj naj stvari so tri. Ker glavni odbor sindikata Glosa ne more vedeti, kaj si trenutno doktor Prešeren misli o domači in svetovni krizi, je prvič in zadnjič v zgodovini o tem pobaral umetno inteligentnega pomožnega pilota, ki vidi v njegovo glavo in vse vé. Ta je odgovoril:

1. Svet trpí zaradi pomanjkanja sočutja in dialoga

V pesmih doktorja Prešerna se pogosto pojavlja ideja, da ljudje uničujejo druge in sebe zaradi napuha, egoizma in sovraštva. Rekel bi: »Krik sveta ni od gládú, temveč od hladnih src.«

2. Človečnost je vrednota, ki jo moramo braniti

Doktor Prešeren je globoko verjel v dostojanstvo človeka, ne glede na narod, družbeni sloj ali vero. Ob sodobnih vojnah, družbenih delitvah in ekonomskih krizah bi dejal: »Dokler človek človeku ni brat, bo svet ostal v senci. Prava svoboda ne nastane z orožjem, temveč z roko, ki jo ponudimo drug drugemu.«

3. Upanje je tisto, kar narod drží pokonci

Kot avtor Zdravljice, pesmi miru in prijateljstva, bi doktor Prešeren poudaril, da se prihodnost začne pri nas samih: »Viharji bodo minili; ostalo bo tisto, kar bomo dobrega ustvarili. Naj vsak izmed nas postane luč – drobna, a dovoljšna, da razžene temó.«

Še v doktorja Prešerna maniri sklep v stihih:

*Svet razklan stojí pred nami,
jok planéta šum je dni;
bratje, sestre, s srcem, ne z orožjem,
zgradímo most prek starih zlih sledí!*

*Mir krotí naj jéze plamen,
upanje naj vódi naš korak,
človek človeku naj ostane
luč - ne senca, brat - ne vrag!*

~~France Prešeren~~

Umetno inteligentni pomožni pilot

Čimmanj umetne inteligence in čimveč čistega uma in razuma ter globokega sočutja in pristnega občutja vam privoščimo! Naj živi Prešernov duh! Naj živi beseda! Naj živi kultura! Naj živi sindikalno gibanje ...
... za več in boljše namesto za manj in slabše!

POSEBNI DODATEK SAMO ZA ZANESENJAKE

Volitve prihajajo in (novi) oblastniki z njimi ... Zato terjamo:

1. Negujte kulturo in naravo, brez njiju bi nas že zdavnaj pobralo.
2. Izkoreninite zmoto, ki vidi zgolj številke in ne zasleduje osnovnega smotra po ohranjanju in brezpogojni skrbi za naravno in kulturno dediščino.

3. Nočemo postati nevidna družba! Hočemo usposobljeno in trdno politično oblast, ki bo zagotavljala sredstva kulturi in naravovarstvu oziroma utrjevala ti krhki doméni.
4. Okrepíte sodelovanje med državnimi organi, lokalnimi skupnostmi in vsemi, ki z gnusom zavračamo kvaziracionalizacije in psevdovarčevanja, saj ta najbolj udarijo po prizadevnih in nič krivih.
5. Zavedamo se zahtevnih časov in njihovih izzivov, zato smo pripravljeni vzajemno trdó delati za zavarovanje in vzdig dosežene ravni socialne varnosti ter takšne kulturne podobe, ki nas bo vodila iz uspešne preteklosti v še uspešnejšo bodočnost, da bomo obranili nacionalno samobitnost in ojačali človeško dostojanstvo. Sladkobesednih manipulantov imamo dovolj, pljunimo jim v ksiht.
6. Vsi ukrepi, ne glede na vsakokratno politično garnituro, morajo biti v prid dobremu, pravilnemu, pravičnemu. Biti morajo strateški, institucionalni, usmerjeni, ustrezno finančno težki.
7. Akoravno smo sindikat kulture in narave, smo občutljivi na celokupne razmere in odnošaje v Sloveniji ter na stanje slehernega njenega prebivalca. Kdorkoli bo prevzel oblast, bo primoran konstruktivno (so)delovati, da bomo lažje zapluli v boljši jutri.
8. Oblastniki, dolžni ste:
 - vzpostaviti in izvrševati resen in trden (socialni) dialog ter se hipno odzivati na izzive;
 - dati prednost strokovnosti in kvalificiranosti ob kadrovanjih v državnih/javnih podjetjih in drugih pravnih osebah javnega ali z njim povezanega sistema;
 - zagotoviti neodvisnost in apolitičnost pri opravljanju funkcij direktorjev, predstojnikov in drugih odločevalcev v javnih zavodih;
 - poskrbeti za dosledno spoštovanje pravnih pravil o javni rabi slovenščine;
 - poskrbeti za spodobno, še višje financiranje javnih zavodov na področju kulture in varstva narave, ki so naša velika primerjalna prednost;
 - odpraviti čakalne dobe v zdravstvu in zagotoviti vsem dostopno javno mrežo zdravstvenih/zdravniških storitev, kajti človek je naše največje bogastvo in njegovo zdravje je predpogoj vsega;
 - izboljšati pogoje dela in odpravljati prekarnost ter nestanovitne delovne razmere;
 - vsestransko varno, zdravo in spoštljivo delovno okolje, katerega bistven del je tudi urejen delovni čas, postaviti za zakon nad zakoni;
 - sanirati podplačanost strokovnega, tehničnega in organizatorskega kadra (slabi delovni pogoji ogrožajo marsikatero ustanovo; zaradi nevarnega zmanjševanja števila zaposlenih in možganskega bega so javni zavodi kadrovske podhranjeni in delavstvo je izčrpano; nujni so takojšnji ukrepi, saj javne službe vse težje parirajo zasebnemu sektorju; siromašenje javnega sektorja bo pripeljalo do njegovega zloma);
 - stremeti k načelu »Dostojno delo in plačilo za vse!«;
 - omogočati/spodbujati kulturno raznolikost in vključenost (ne ozirajoč se na narodnost, versko prepričanje, spolno usmerjenost, invalidnost; podporo dati jezikom gluhoslepih!);
 - vzpostaviti dostopnost kulturne ponudbe za vse prebivalce Republike Slovenije, ne glede na ekonomski ali geografski položaj, krepiti regijsko kulturo in infrastrukturo (kultura kot javno dobro!);
 - narediti vse za prepoznavnost pomena kulture in njenih učinkov v javnosti (domá in na tujem);
 - povezovati kulturo z družbo (zavedanje, da ljudje živé v zavetju drug drugega, spodbujanje visoko okoljsko ozaveščene kulturne produkcije);

- kulturno mednarodno povezovati se in plodno sodelovati;
- vključevati kulturne politike v druga področja/sektorje (npr. vzgoja, izobraževanje, znanost, zdravje, okolje, urbanizem);
- krepiti avtonomno medijsko krajino (spodbujanje neodvisnega in kakovostnega - zlasti preiskovalnega - novinarstva, boj proti dezinformacijam in drugim manipulacijam);
- ozaveščati in promovirati kulturo v smeri njene znatne vloge pri zdravju in dobrem počutju;
- promovirati nesporno dejstvo, da kultura odpravlja ali vsaj zmanjšuje neenakopravnost in zagotavlja enake možnosti;
- vzpostaviti konsistentno kulturno-umetnostno vzgojo od vrtca do univerze.

Sanjajmo naprej ...